Jolsvai András

Eperszezon XIII.

26.

Hétfőnként zárva volt a Zimmerli.

De ha valaki azt gondolja, hogy akkor a Zimmerl-családban ez volt a pihenés napja, téved. A Zimmerl-családban legfeljebb percei, nagynéha órái voltak a pihenésnek, s persze ez se vonatkozott a Tívó Annára, aki, mióta az eszét tudja, dolgozik szakadatlan, és a szerettei szerint még a sírban is ezt fogja tenni.

A hétfő az a nap volt, amikor mindazt el kellett végezni, amit a hét többi napján nem lehetett.

A nagymosást, a vasalást, a takarítást, a metszést, az ültetést, a szabás-varrást, foltozást, stoppolást, a ház körüli javítgatásokat. A nagymosáshoz, mondjuk, jöttek Palotáról piros arcú, vörös kezű, sokszoknyás, tót mosóasszonyok, de ahol száz abrosz mosódik, nemcsak négy-öt dunnahaj, oda sok ügyes női kéz kell: úgyhogy hétfőnként egymás sarkára tapostak helyiek és érkezettek a mosókonyha gőzében.

A takarításnál meg úgy alakult a munkamegosztás, hogy a női szakaszé volt a magánszféra, a férfiaké meg a közösségi terek. A gazda feladata persze csak a felügyelet volt meg a stratégia kidolgozása ezen a téren is, a kertet a Stau bácsi egzecíroztatta – a lehullott levelek összesöprésétől a meglazult kecskelábak reparálásán át a zöld léckerítés újrafestéséig minden hozzá tartozott –, a belső tereket pedig a Schulz úr (neki jutott a felsöprés, felmosás, rendrakás emelkedett feladata) és a Franzl tartotta kézben. A Franzl a terítékek és az eszcájgok felügyelője volt hétfőnként. Nem kell mondanunk, hogy a Franzl erre is kidolgozott egy külső szemnek átláthatatlanul bonyolult szisztémát, melynek az volt a lényege, hogy minden tányért, minden tálat, minden poharat, minden alátétet, szalvétagyűrűt és minden evőeszközt legalább kétszer, de inkább háromszor kellett áttörülni, először egy durva, de száraz vászonnal, aztán egy vizes szivaccsal, majd egy puha száraz törlőkendővel, miközben minden a helyére kerül, milliméternyi pontossággal. A Franzl mindennek tudta a helyét és a számát, és akkor volt baj, ha a végeredmény nem stimmelt. Ha kiderült, hogy valamelyik készletből hiányzik egy-két darab. Ilyenkor a Franzl széleskörű nyomozásba kezdett, végigkutatta a termet, a folyosót, a mellékhelyiségeket, aztán a konyhát és a kertet is, négyzetcentiméterről négyzetcentiméterre, s aztán végigkérdezett minden családtagot, és ami-

kor a többiek legyintettek, hogy hagyd a csudába, majd veszünk másikat, a Franzl azt ismételgette, hogy az nem úgy van, hová jutnánk, ha mindenki így gondolkodna. S minthogy ilyenkor nemcsak a maga munkája állt, de a többieket is akadályozta, Tívó Anna egy idő után felhalmozott a spájz hátsó fertályán minden készletből néhány darabot, és amikor a Franzl kétségbeesetten bejelentette, hogy két mokkáskanál hiányzik, az anyja rövid keresés után megtalálta őket, és ezzel a világ visszalendült megszokott medrébe. Mindazonáltal a Franzl – hála végtelenül bonyolult metódusának – még késő este se ért soha a hétfői feladatai végére, úgy kellett betuszkolni őt a kamrájába, nincs semmi baj, majd a jövő héten befejezi.

A lányok keze alatt bezzeg elégett a munka. Nagyon értettek hozzá, hogyan dolgozzanak össze, az egyikük a tollseprűt kezelte, a másik az ablakokat mosta, a harmadik az ezüstneműt tisztította, a negyedik a padlót kefélte. A negyedik manapság, mióta a Trézsi elhagyta a házat, persze csak úgy jön ki, ha a Tívó Annát is a lányok közé számítjuk, de ezt könnyűszerrel megtehetjük, merthogy maga is kötésig beleállt a munkába ilyenkor, és együtt súrolt, kefélt, suvickolt, és persze együtt nevetett a lányaival – merthogy a Zimmerl-házban a hétfők mindig nagyon jókedvűen, bensőségesen teltek. Egy összetartó család, amely, foglalkozásából következően, mindig mások szeme láttára élte az életét, hétfőnként kiélvezte, hogy magára maradhat. Hogy nem kell vigyáznia a mozdulataira, a mondataira, hogy elengedheti kissé magát. Hát hogyne lett volna jókedvű, hogyne nevetett volna.

A Zimmerl-lányok mind szépen énekeltek, s a hétfők erre is szolgáltak, a közös éneklésre. Hogy közben járt a kezük, az természetes. Azt szinte észre sem vették. Az arra való, hogy járjon.

Amíg a kezek odabent serényen jártak, Szepi, szokása szerint, a külvilággal tartotta a kapcsolatot. A külvilág jól tudta, hogy hétfőn kell érkeznie, akkor van ideje a gazdának vele foglalkozni. Így aztán hétfőn jött a jeges, hogy friss jeget hozzon a hátsó udvari verembe, hétfőn jött a vándorköszörűs, hogy élesre fenjen minden kést a házban, hétfőn jött a drótostót, hogy megcinezze-foltozza a kilyukadt edényeket, hétfőn jött a patkolókovács, hogy új cipőt süssön a lovak lábára, hétfőn jött a bádogos, hogy kicserélje az ereszcsatornát, hétfőn jött a szódás, vállán cipelve tizenkét rekeszes faládáit, hétfőn jött a takácsmester, a megrendelt vég vásznakkal, hétfőn jött a tetőfedő, kicserélni a meglazult cserepeket, hétfőn jött a gázember, hogy új harisnyát borítson a lámpákra, és teletöltse a tartályokat, hétfőn jött mindenki, akinek valami dolga akadhatott a Zimmerl-portán. Szepi, szokása szerint, mindenkivel barátságosan elbeszélgetett, érdeklődött sosem látott családjuk felől és egészségi álla-

potukról faggatta őket, aztán, szintén szokása szerint, mindenből többet vett, rendelt, mint kellett volna.

A délután már csendesebb foglakozásokkal telt, Szepi a vadászpuskáját tisztogatta – soha életében nem vadászott, egy szúnyognak nem tudott volna ártani, de egy férfiembernek legyen fegyvere, ha valami adódna –, Stau bácsi a konyhába készített tűzifából faragott alágyújtósokat, Franci az ásványgyűjteményét rendezte – a gyűjtemény mindössze öt darabból állt, de egy ötdarabos gyűjteményt is lehet hosszan és elmélyülten rendezni –, a lányok pedig egybenyitották a saját szobájukat a fogadószobával, és a kelengyéjüket varrták. Szabtak, szegtek, monogramoztak, hímeztek, horgoltak. Lepedők, abroszok, keszkenők, pendelyek, ingvállak kerültek ki a kezük alól, mindenki azt csinálta, amihez a legjobban értett, Janka szabott, varrt, Kató hímzett, Lola vágott, mért, tervezett. Tívó Anna a ruhákat, harisnyákat stoppolta, közben felügyelte a lányok munkáját. Szerette nézni, milyen ügyes, szorgalmas lányokat adott neki az ég, és összeszorult a szíve, ha arra gondolt, rövidesen elveszíti mindegyiküket.

Hétfőn este együtt vacsorázott a Zimmerl-család. A konyhában, a reggeliző asztalnál. Ilyenkor a lányok főztek, Tívó Anna csak felügyelte őket, vezette a kezüket, szoktatta a nyelvüket, szemüket. Ilyenkor hosszan elüldögéltek-elpoharazgattak evés után (egy-egy spiccer már a lányoknak is dukált), s Zimmerl József, ha jó kedve volt (s miért ne lett volna jókedve?), a saját ifjúságáról mesélt a gyermekeinek, kiszínezve az erkölcsnemesítő részeket, s elhallgatva mindazokat, melyek talán nem szolgálnák eladó lányok nemesedését. A gyermekek persze sokszor hallották már ezeket a történeteket, de szívesen hallgatták meg újra meg újra. Főleg azt a részt szerették, amelyben a paradicsomos káposzta meg a lánykérés szerepelt. És hogy az anyjuk akkor már huszonhat esztendős volt. Még nincs veszve semmi, gondolták ilyenkor, még van idő, mégha a szüleik szeméből kiolvasták is, hogy a kettejük története nem igazán a lánykéréssel kezdődött. (Erről persze hallgattak a felmenők.)

Zimmerl József nem hitt ugyan a haladásban, a technikai fejlődésben viszont igen. Ha jobbá nem is, legalább kényelmesebbé teszik az életet, gondolta. Ezért aztán legalább ebben a vonatkozásban igyekezett lépést tartani a korral. A Zimmerliben már évek óta Auer-égők égtek, és a fűtést is egy gázkazán biztosította, távbeszélő készülékkel büszkélkedett a bejárat melletti fal, melyben ez évtől a telefonhírmondó is bejelentkezett, s a gazda igyekezett a felesége életét is megkönnyíteni különféle újszerű eszközökkel. Tavaly például egy jégszekrényt vásárolt neki, más kérdés, hogy az asszony már a konyhába se volt hajlandó beengedni, az ólakhoz

vezető ösvény mellett állt, és az állatok eledelét hűtötték benne. Ezen a hétfőn Zimmerl József egy Adria típusú varrógéppel lepte meg a feleségét, melyet nemrégen kezdtek gyártani az Első Magyar Varrógépgyárban. Tívó Anna elsírta magát a láttára, és azt kérdezte szipogva a férjétől, hogy szerinte ő már arra sem képes, hogy megvarrjon egy törlőkendőt, hogy neki már mankót kell viselnie, úgy gondolja talán a gazda? Szepi hiába magyarázta, hogy csak segíteni akart, hogy a gép majd megkönnyíti a munkát, azzal gyorsabban lehet haladni a varrásban, Tívó Anna akkor már zokogott, tehát lassú is, minden kifolyik a keze közül és semminek nem ér a végére.

Zimmerl József nem tudta, nevessen-e vagy sírjon, végül összevonta a szemöldökét és tettetett szigorúsággal azt mondta:

– Kész, vége, slussz, befejeztük. Franzl, vidd innen ezt a gépet, ne is lássuk többet. Anyád meg csak vakuljon bele a varrásba, ha azt szereti.

Tívó Anna hálásan törölte le a könnyeit, Franzl pedig örömmel cipelte magával váratlanul szerzett kincsét a kamrájába, és a következő estéket azzal töltötte, hogy az utolsó alkatrészig szétszedte, aztán összerakta az Adriát. Aztán kezdte elölről, újra meg újra, amíg nem tudta seperc alatt megcsinálni az egészet. Közben persze megszámolt minden alkatrészt, és megtanulta mindennek működését. Ő lehetett volna a környék legjobb varrógépszerelője, ha valaha valaki megtudja, mennyire ért hozzá. De persze senki sem tudta meg.

Franzl meg maradt pincér, és nem is a legjobb a környéken.

27.

– Mit csinál jövő vasárnap, Lolácska? – kérdezte egy álmos keddi délutánon a költő.

– Ahogy látom a jelenlegi helyzetet, hozok majd magának néhány abszintot.

– Nem akar inkább eljönni velem a szoboravatásra?

Ezzel az ártatlannak látszó dialógussal indult útjára a lavina. Merthogy a Lola (egyszer s mindenkorra befejeztük az Alojziázást, remélem, mostanra már mindenki megjegyezte, hogy róla van szó), ahelyett, hogy azt mondta volna, kedves János, szívesen mennék én a világ végére is, de nekem, mint mindig, itt lesz dolgom, a vendéglőben, és ha még nem lenne is, akkor se mehetnék veled – gondolatban már régen tegeződtek –, mit gondolna rólunk a világ, azt még az én jószívű apám se engedné, mondom, ahelyett, hogy ezt mondta volna, azt mondta, dehogynem, aztán elviharzott. A költőnek felcsillant a szeme, úgy látszik, a dolgok váratlanul

elmozdulnak a holtpontról, és fizetéskor összecsapta a bokáját, fejét meghajtotta a gazda felé, és azt mondta:

– Szepi bátyám, kérlek, engedélyezd, hogy Alojzia leányod (püff neki) részt vegyen jövő vasárnap a szoboravatáson. Magam lennék a kísérője, hozom-viszem.

Aztán, mert némi bizonytalanságot vélt felfedezni a gazda szemében, szokásos költői túlzásával még hozzátette.

– Részt venni ezen az eseményen minden magyar honleány erkölcsi kötelessége!

Ezt egyébként Zimmerl József is így gondolta. Így aztán nem is volt semmi kifogása a programmal szemben. A maga részéről a költőt is elfogadta kísérőnek – végülis nem kell olyan rigorózusan ragaszkodni az illemszabályokhoz, nem élünk a tizenkilencedik században. Illetve abban élünk, de már nem sokáig. Egyszóval a gazda nagy meglepetésre elengedte a lányát, nem is gondolkodott rajta egy percet sem, fejfájást csak az okozott neki, hogy ki fogja helyettesíteni legkisebb gyermekét a felszolgálásban, de ezt majd megoldják valahogy.

Minden simának látszott tehát, de aztán beütött a szerda. És a szerdának, tudjuk régóta, sosincs jó vége.

Szerdán szokás szerint megérkezett a Trézsi a truppjával, és Lola persze nem tudta megállni, hogy el ne dicsekedjék neki, mit fog csinálni vasárnap. Trézsi a fejét fogta, apuskának elment a józan esze, ha az esemény híre szerteszalad a városban, ezt a lányt senki el nem veszi, annyi szent, és a testvérei is megnézhetik magukat. Először megpróbálta megnyerni az anyját szövetségesnek, álljanak útjába a katasztrófának, de Tívó Anna, szokása szerint, csak azt hajtogatta, apátok mindig tudja, mit csinál, ha így döntött, akkor ez a helyes, végül Trézsi vett egy nagy levegőt, és – sosem tett ilyet korábban – tetemre hívta az apját. Akkor jött a második meglepetés, mert Szepi számára ott derült ki, nem a budai Honvédemlékmű avatásáról van szó, melyhez ő az engedélyt adta – az aulikusok meg közben Henczi-szobrot akarnak avatni átellenben – hanem az Arany János Múzeumkertbéli szobráról. Szepi tisztelte-becsülte a költőt, egy-két versszakát is tudta – kedvence von Haus aus a Befordultam a konyhára volt –, de azért szobrának felavatását mellőzhetőnek ítélte. Úgyhogy hallgatva legnagyobb és legokosabb lányát, el is ment a kedve az egésztől. De adott szavát már nem akarta visszavonni.

– Na, most mit csináljunk?

Trézsi törte a fejét egy darabig, aztán felderült az arca.

– Megyünk mindannyian.

– Hogy?

– Jön a Kató is, meg jön a Janka, meg jövök én is, elefántnak, akkor ez már nem randevú, hanem kivonulás, ebbe már senki nem köthet bele.

– És közben ki fog felszolgálni, ha szabad kérdeznem?

Hát igen, ha megoldunk egy problémát, keletkezik egy másik, ez a történet is szép példája e filozófiai felismerésnek, de egy kis jóindulattal hamar át lehet lendülni a legnehezebb akadályon is. Ezt például a költő oldotta meg. Amikor elmondották neki, hogy mind a négy Zimmerl-lány vele tartana – regiment, regiment, csillant fel a dalnok szeme –, de akkor becsukhat a vendéglő, arról pedig szó sem lehet, tehát amikor felfogta, hogy itt cselekedni kell, rövid gondolkodás után azt mondta, pincérversenyt hirdetünk, ez a jó megoldás. Trézsi – akinek ekkor lett a költő bemutatva –, elismerően csettintett. Sovány, de vág az agya, gondolta.

A részletek kidolgozása aztán már könnyen ment. Nagy vasárnapi felszolgálóverseny, hirdette a Janka által rajzolt tábla a bejáratnál, mindenki jelentkezhet, aki csak akar, kivéve az igazi pincéreket, mindenki egy órán át dolgozik, lesz zsűri, a győztes egy nagy tortát kap, és egy hétig ingyen ehet a Zimmerliben, valamint elneveznek róla egy ételt is.

– És mi lesz, ha senki nem jelentkezik?

– Ezt csak bízd rám, Szepi bátyám.

Másnap már az egész város tudta, hisz megírta az összes napilap, mi készül a Zimmerliben. Ahogy azt is, hogy a pesti művészeti élet krémje benevezett már a versenybe Gárdonyitól a Jászai Marin át a Bródy Sándorig. A zsűri elnöke a vendéglő dísztörzsvendége, Benczúr Gyula. Péntek reggel le kellett zárni a jelentkezést, annyian akartak föliratkozni. Szabad asztalra esély sem volt, szombat este Stau bácsi lebontotta a Gizella utcai kerítést, hogy állóhelyet biztosítson a nagyszámú nézőközönségnek. Terebessy ügyvéd úr – aki személyesen jelent meg a helyszínen – azt állította, hogy a Király Díjon nem voltak annyian, mint a Zimmerli pincérversenyén.

Amit egyhangú pontozással a Szederkényi úr nyert meg. Igaz, az általa felvett és kihozott konyakok között mutatkozott némi differencia, de gyorsaságban, eleganciában, igyekezetben senki sem vehette föl vele a versenyt. Nagy tapsok közepette kapta meg a tortát, és Tívó Anna még aznap este megalkotta a Szederkényi-kotletet, melyet egy erős, vörösboros mártás tett emlékezetessé. A Szederkényi úr hazafelé menet arra gondolt, hogy itt a megfelelő pillanat elárulni a feleségének az igazságot, végre is, ha minden kötél szakad, még mindig beállhat a Zimmerlibe pincérnek.

Régen nevettek annyit a Stefánián, mint azon a délutánon. Az a sok orra bukás, pohártörés, abroszra öntés, az a sok bukdácsolás, kapkodás, most aztán mindenki a saját szemével láthatta, milyen nehéz dolog a vendéglátás. Népség-katonaság jól érezte magát, csak a Franzl állt sá-

padtan, a falnak dőlve, csak ő siratta a sok törött tányért, poharat, csak ő nem tudta elviselni ezt a kaotikus rendetlenséget.

És az Arany-szobor? Az is felavatódott szépen. Volt Himnusz, volt Szózat, beszélt a szoborbizottság elnöke, a báró Eötvös Lóránd, aztán beszélt a kultuszminiszter, a Csáky Albin, aztán a Szász Károly, az akadémiáról, és a fővárostól is valaki, és a környező házak fel voltak díszítve, és nagy volt a tömeg, az emberek egészen egymáshoz préselődtek. A Zimmerl-lányok számára minden élmény volt, de különösen az a felismerés, hogy a Zimmerli után is van élet, és egymás szavába vágva mesélték otthon, mi minden történt velük néhány röpke óra alatt.

Csak a Trézsi ült szótlanul, elgondolkozva. Aztán, amikor hazaindult, mintegy mellékesen elkérte a Jankától a Modern dalokat, hadd olvashassa el ő is.